

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva
ulica 6. — Telefon št. 8122, 8123,
8124, 8125, 8126.

Inseratni oddelki: Ljubljana, Selen-
burgova ul. 8. — Tel. 8492, 2492.

Podružnica Maribor: Gosposka ulica
št. 11. — Telefon št. 2455.

Podružnica Celje: Kocenova ulica št.
2. — Telefon št. 190.

Računi pri pošti ček zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Naročnina znaša mesečno Din 25.—
Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ulica 6. Telefon
8122, 8123, 8124, 8125, 8126. Maribor,
Gosposka ulica 11. Telefon št. 2440.
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1.
Telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifi.

Sankcije

Mednarodni položaj, ustvarjen po abesinskem vprašanju z vsemi njegovimi evropskimi komplikacijami, je postal v ospredje političnega interesa problem takozvanih sankcij. Kaj so sankcije ali sankcija? Besedo imajo danes na ustih vsi, ki čitajo časopise, vendar pa narsikom ni dovolj jasna. V ožjem smislu znači sankcija zaključno posvetitev ali potrditev katerega sklepa, zakona ali sporazuma, dalje pa pomeni ukrepe, ki dajejo sankcionirane sklepe, zakonu ali sporazumu učinkovitost, to je jamstvo za njega izvedbo. V tem pomenu pravimo, da za to ali ono zakonsko določbo ni sankcije, da ostane torej le na papirju in se njena izvedba ne da izsiliti.

Take vrste so tudi ženevske sankcije, ki so jih danes polni vsi listi. Izkušnja dolgega leta, kar obstoji mednarodna institucija Društva narodov, je pokazala, da zgolj moralna avtoriteta ženevske instance ne more dati dovolj močnega poudarka sklepom, ki naj preprečijo reševanje meddržavnih interesnih konfliktov z oboroženo silo. Dokler je šlo za spore, ki niso neposredno tangiralni evropskega kontinenta in tudi v svojih skrajnih posledicah niso motili političnega ravnotežja v Evropi, ta nedostatek v funkciji ženevske instance ni zadal tako v živo. Zato se je pač kritično presojala nemoh Društva narodov in so se v teku javnih diskusij pojavljali predlogi in nasveti, kako naj se prevedejo v prakso one določbe ženevskega pakta, ki predvidevajo stvarno izvršljivost načelnih sklepov; toda vse to se je gibalo v širokem, splošnem okvirju, ne da bi se v Ženevi sami ali na drugih merodajnih mestih pokazala volja, preiti preko teoretskega, akademskega razglabljanja k praktičnemu dejanju.

Sele ko se je opasnost motenja miru prikazala v neposredni bližini, je bilo postavljeno na dnevni red v Ženevi vprašanje stvarnih sankcij. Neposredni povod temu obratu je dala Nemčija z enostransko vzpostavitev svoje vojske, s čimom, ki je pomenjal flagrantno kršitev versajske pogodbe, temelja, na katerem je zgrajen mednarodni mir.

Države, ki so v Ženevi povzročile moralno obsodbo Nemčije, so se obenem spomnile, da je treba misliti na uspešno obrambo vsaj proti bodočim kršitvam mednarodnih pogojev in dati njihovi ženevski čuvarici na razpolago izvršilna sredstva. Aktualen je postal problem praktičnih sankcij, torej problem, kako naj se neposlušna država prisili, da spoštuje in izvaja prevzete mednarodne obveznosti, a tudi sklepe Društva narodov.

Kakor že rečeno predvideva pakt o Društvu narodov možnost stvarnega postopanja proti včlanjeni državi, ki bi kršila določbe tega pakta in s tem ogrozila mir. Člen 16. pakta govori o vojaških, gospodarskih in finančnih ukrepih proti takim državam. Vendar se je že pokazalo, da so te določbe preproste, da bi se mogle učinkovito izvajati. Zadoštevale so pač, kadar je bilo treba likvidirati spore med manjšimi državami, n. pr. grško-bolgarski konflikt ali spor za Alandsko otočje. Takrat je Ženeva poslovala točno in uspešno. Tak blagodejni nastop pa je bil popolnoma nemogoč, kadar je šlo za kako velišlo, n. pr. za Japonsko ali Nemčijo. V teh primerih tudi Anglija, ki danes najbolj kliče po sankcijah, za sankcije ni bila nič kaj posebno vzeta ali pa je celo naravnost izjavljala, da so nemogoče. Seveda pa takrat niso bili neposredno prizadeti interesi britanske imperije, kakor je to sedaj pri abesinski aferi.

Glede uporabe sankcij po Društvu narodov so zelo deljena neke mnenja interesiranih držav, marveč tudi mnenja pravnih strokovnjakov. Vsi se strinjajo v tem, da priznavajo Društvu narodov nesporno upravičenost poseči po sankcijah, ako se ogroža mir ali se krši mednarodne pogodbe, katerih čuvar je Društvo narodov. Nesoglasja pa so pri tolmačenju 5. člena pakta o DN, ki zahteva soglasnost sklepov v svetu DN. Po enem nazoru je potrebno tudi soglasje prizadete države, kar bi seveda v stvari izključilo vsako možnost sankcij in napravilo ves problem nerazrešljiv. Po drugem mnenju pristanka prizadete države ni potreba, marveč samo soglasje ostalih članic sveta DN.

Se težavnejša so vprašanja tehnične prirode. V načelu vlada edinost, da je proti državi, ki ji veljajo sankcije, ukreiniti zapor za dobavo orožja in vojnega materiala, pa tudi sirovini, ki so potrebne za vojno industrijo. Kako naj se taka zavora učinkovito izvede, pa je še odprto vprašanje. Opozarja se na to, da bi se v njo mogla državam dobaviteljcem povzročiti večja škoda, kakor pa kršiteljici pogodb, katero edino naj bi zadela vsa teža sankcij. Nadalje sankcije predvidevajo prekinjenje diplomatskih stikov ter odnove vseh trgovskih, finančnih in družabnih zvez, ki neje doseže svoj višek v popolni blokadi.

Dočim so ti ukrepi obvezni za vse člane Društva narodov, ni obvezen nadaljnji ukrep, ki bi mogel biti najbolj učinkovit, to je oborožen nastop proti državi, ki je proglašena za rušilca miru.

Italija računa s sankcijami

Italijanski ministrski svet je razpravljajl včeraj o možnosti sankcij in izstopu Italije iz Društva narodov

Rim, 24. septembra. w. Ministrski svet je imel danes pod Mussolinijevim predstvom sejo, po kateri je bil objavljen naslednji komunikat:

»Na današnji seji ministrskega sveta je ministrski predsednik Mussolini poročal o razvoju političnega položaja od sobote do danes. Pri tem je ugotovil, da v Ženevi Italija ni predložila nobenih protipredlogov, temveč je samo obširno obrazložila vzroke, zaradi katerih so predlogi odbora petih zanj nesprenemljivi. Vse, kar se je dogodilo od sobote naprej, je samo dokaz, da stališče italijanske vlade ni moglo biti drugačno. Mussolini se je nato bavil z možnostmi nadaljnega razvoja položaja na podlagi nekaterih členov ženevskega pakta, ter je razpravljajl o stališčih, ki jih bo Italija po raznih okoliščinah zavzela.«

Iz komunikata je razvidno, da se je italijanski ministrski svet bavil danes tudi že z možnostjo sankcij proti Italiji v primeru vojne, kakor tudi z vprašanjem izstopa Italije iz Društva narodov, ako bi se sankcije proti Italiji dejanski pri-

čele izvajati. Kratko sporočilo o seji ministrskega sveta pa dopušča ob enem tudi domnevo, da se bodo kljub resnosti položaja vendarle še nadaljevala diplomatska pogajanja o abesinskem problemu bodisi v Ženevi ali pa po direktnem potu, da bi se našla za Italijo sprejemljiva ureditev.

Ženeva, 24. septembra. g. Komunique o današnji seji italijanskega ministrskega sveta potrjuje vtis, da italijanska vlada noče predložiti sprejemljivih protipredlogov in da je bila od vsega začetka odločena, da ne bo trpela vmešavanja sveta Društva narodov. Poročilo odbora petih je samo zgodovinske značaja, praktične, politične in pravne posledice mora svet Društva narodov sam izvajati in zastopniki posameznih držav v njem bodo morali v okviru javne razprave obrazložiti stališča in namere svojih vlad.

Izredni italijanski kredit za vojsko

Rim, 24. septembra. k. »Gazzetta Ufficiale« je objavil aodlok o izrednih proračun-

skih kreditih, ki se imajo porabiti za vojaške namene v vzhodni Afriki. Vlada je dala ministrstvu za vojsko za službene potrebe 1.050.000.000, ministrstvu za mornarico 150.000 in ministrstvu za letalstva 300.000 milijonov, skupno torej 2 in pol milijarde lir.

Nevarnost splošne vojne

London, 24. septembra. č. Politična javnost posveča vso svojo pozornost sedaj sejam angleške vlade, ki so posvečene v prvi vrsti presojanju položaja, ki je nastal zaradi koncentracije domačega angleškega vojnega brodograja v Sredozemskem morju v zvezi z italijansko - abesinskim sporom. Tako včerajšnje kakor tudi današnje seje ministrskega sveta so se udeležili vsi ministri razen Edena, ki se mudi v Ženevi.

Zunanji minister Hoare je danes poročal o splošnem položaju in naglašal, da italijansko - abesinski spor že ogroža svetovni mir. Anglija mora zato zastaviti vse

svoje sile za preprečenje vojne, ki postane lahko katastrofalna za ves svet.

Angleška javnost pričakuje mirno razvoja nadaljnjih dogodkov. Tudi tisk kaže veliko razumevanja za sedanjí položaj in ne objavlja ničesar, kar bi lahko izvalo polemiko z Italijo. »Times« so objavile zelo zmeren članek, v katerem pravijo, da Anglija popolnoma razumeva nerazpoložene Italije in Nemčije napram Društvu narodov, ker se ženevska ustanova smatra kot sredstvo za ohranitev status quo. Italija ima gotovo prav, če ni zadovoljna s sedanjim teritorialnim sistemom, čim pa bo mirno premotrila položaj, bo spoznala, da Anglija doslej ni postopala nepošteno in sebično.

Splošna mobilizacija v Abesiniji

London, 24. septembra. g. Posebni poročevalec »Daily Maila« v Addis Abebi javlja, da je abesinski cesar včeraj dopoldne podpisal ukaz o splošni mobilizaciji abesinske vojske. Objava ukaza bo izvršena takoj po postnem času, ki se konča obnem z deževjem. Cesar je podpisal ukaz na seji ministrskega sveta, ki so se je udeležili vsi člani vlade ter vrhovni cerkveni dostojanstvenik Abesinije, nadškof Labuna. Povelje o mobilizaciji, ki je sestavljeno ne več v običajnem cerkvenem jeziku, poziva vse moške in ženske naj se zberejo okoli svojega voditelja.

Vsak poizkus sprave samo izguba časa

Odbor petih sestavlja sedaj svoje poročilo za svet DN — Anglija za prekinjenje pogajanj

Ženeva, 24. septembra. d. Italijansko-abesinski spor je prišel v novo fazo, vendar še ne v odločilo. Nadaljevanje postopanje ni niti najmanj določeno s sklepom poravnalnega odbora petih, ki je izjavil, da je njegova naloga končana in ki ima samo izdelati poročilo o stanju stvari za svet Društva narodov. Današnji dan je odbor petih porabil za sestavo svojega poročila, s katerim se bo pričel baviti svet Društva narodov morda že jutri.

Svet Društva narodov ima samo tri pta. Obnoviti bi mogel nalogo odbora petih, da poišče novo podlago za pogajanja, toda za obnovo prizadevanj poravnalnega odbora ni za enkrat nobene podlage. Baron Aloisi je mogel včeraj predsedniku odbora petih Madariagi samo ponovno utemeljiti odklonilno stališče Italije, obenem pa je moral izjaviti, da ni prejel nobenih novih navodil iz Rima za kake pozitivne predloge.

Svet Društva narodov more nadalje na lastno pobudo opozoriti na nove možnosti za nadaljnja pogajanja. Med razorožitveno konferenco so pogosto, če je zašla v zagato, započeli posebna pogajanja med velesilami. Na ta način bi se poslužili italijanskega predloga, da bi se zastopniki držav, ki so podpisale afriško pogodbo iz l. 1906, še enkrat sestali k posvetovanju, na katerem naj bi poiskali izhod iz sedanjega položaja. To bi se to pot ne moglo zgoditi izven Ženeve, temveč samo v njenem okviru, ker vztrajajo Anglež z vso trdovratnostjo na zahtevi po postopku Društva narodov. Pogoji za tak sestanek pa za sedaj še niso podani, ker bi moralo najprej priti do omiljenja napetosti med Italijo in Anglijo, ki se je zadnje dni ponovno povečala.

Anglež so za zaključitev pogajanj. Pravijo, da se Mussolini očitno ne namerava pogajati še nadalje, ker tudi od novih pogajanj ničesar ne pričakuje. Prav tako je Anglija proti njim, ker ne morejo prinesiti ničesar drugega kakor zgolj pridobitev časa za Italijo, ne morejo pa preprečiti vojne v vzhodni Afriki. Saj so italijanski listi namignili, da bo Italija ostala v vzhodni Afriki še

nekaj časa mirna, med tem pa se bodo pošiljale čet in vojaških potrebščin nadaljevale brez ogrožanja s sankcijami. Po angleškem mnenju obstoja za sedaj prevelika razlika med pobudami odbora petih, na katere je pristala Abesinija, in italijanskimi željami.

Svet Društva narodov more sedaj po prejemu poročila svojega odbora izdelati lastno poročilo s priporočili, ki so določena v čl. 15 pakta Društva narodov. Ta priporočila moreta sprti stranki bodisi sprejeti ali pa odkloniti. Nobena g dvoma ni, da jih bo Abesinija sprejela. Čeprav pa bi jih Italija odklonila, bi se celotni položaj za enkrat še prav nič ne izpremenil. Šele, če bi kakka članica Društva narodov v primeru, da bi svet Društva narodov sklenil svoja priporočila soglasno, započela vojno proti drugi državi, ki bi se podvrgla tem priporočilom, bi prišlo do uporabe čl. 16 pakta Društva narodov, ki govori o sankcijah proti nanadaleu, pa tudi v tem primeru bi prišlo najprej zgolj do sankcij gospodarskega značaja.

Seja odbora petih

Ženeva, 24. septembra. n. Ob 11 dopoldne se je sestel odbor petih, da pripravi poročilo, h kateremu bo priložil službeni odgovor abesinske vlade in pojasnila italijanskega delegata Aloisija k svojim predlogom. Splošno sodijo, da postaja položaj vedno bolj resen. Rim ni nič več zainteresiran pri morebitnih sklepih Društva narodov. Italijanski delegat se seie sveta DN sploh ne namerava udeležiti, če bo za isto mizo sedel tudi abesinski delegat. Da se izkoristijo poslednje možnosti za dosego sprave, je bila seja sveta DN, ki je bila napovedana za jutri, odgojena za 24 ur. Med tem se bodo intenzivno nadaljevala diplomatska pogajanja.

Zbliževanje Anglije in Francije

Ženeva, 24. septembra. AA. Po snočni seji sveta Društva narodov sta imela Laval in Eden poldrugiurni razgovor o abesinsko - italijanskem sporu.

Angleški diplomatski krogi naglašajo, da je ta razgovor vnovič okrepil tesno sodelovanje med Anglijo in Francijo v sedanjem nevarnem položaju. Glede na včerajšnji razgovor Lavalja z Edonom pariški listi posebno naglašajo, da sta državnika iz črno razpravljala, kakšno stališče bi zavzela Anglija, če bi prišlo v Evropi do vojne nevarnosti.

»Jour« pravi, da sta Eden in Laval mnogo razpravljala tudi o sklenitvi letalskega pakta med Francijo in Anglijo in o avstrijski neodvisnosti. Eden je pri tej priliki dejal, da je njegova vlada pripravljena skleniti s Francijo celo vrsto dogovorov, ki bi jamčili trajno in aktivno francosko-britansko sodelovanje v Evropi. Velika Britanija, je izjavil Eden, je sicer dolgo potrebovala, preden je spoznala pomen kolektivne varnosti, toda najnovejši dogodki so ji vendarle odprli oči. Sedaj vidijo potrebo takšne politike tako v Afriki kakor v Evropi. Zato je Anglija voljna prevzeti v tem pogledu dalekosežne obveznosti.

Novi incidenti

Aretacija italijanskega konzula in diplomatskega kurirja — Razorožitev italijanskih Somalijcev

Rim, 24. septembra. k. Kakor poročajo listi, sta se italijanskim diplomatskim organom v Abesiniji pripetila dva nova incidenta, ki bi po njihovem mnenju lahko samo še poslabšala že itak napeto atmosfero. V Gondaru so abesinske oblasti zadržale italijanskega konzula, ki je nameraval odpotovati v Sudan, pri Adui pa so prijele italijanskega diplomatskega sla in mu odvzele vso diplomatsko pošto.

Po zatrjevanju abesinskih oblasti pa v obeh primerih ne gre za nikak incident. Italijanski konzul v Gondaru je nameraval že pred dvema tednoma odpotovati v Asmaro. Abesinske oblasti mu tedaj niso izdale potrebnega dovoljenja, češ, da nikomur ne dovolijo potovati preko abesinskega mejnega ozemlja. Konzulu bi dale na razpolago abesinsko spremstvo le, če bi iz Gondara odpotoval v Addis Abebo, od tam pa z železnico v Džibuti. Ko je konzul hotel potovati v Sudan, mu iz enakih vzrokov niso hoteli dati dovoljenja, ker je znano, da italijanski agentje vplivajo na posamezna plemena, da bi se uprli cesarju. Iz povsem vojaških razlogov so ustavili tudi diplomatskega sla, čim se je pojavil na obmejnem ozemlju, čegar središče je Adua.

Pariz, 24. septembra. AA. Agencija Havas poroča iz Addis Abebe: Snoci so po mestu krožile vesti, da je na meji abesinske pokrajine Ogadena in italijanske Somalije prišlo do novega incidenta. Tamkaj so domače čete prišle čez mejo pod pretrzo, da se bodo predale abesinskim oblastem. Ko so

Abesinci videli, da gre za vojno prevaro, so začeli na Somalijce streljati in so jih prisilili, da so odložili orožje.

Anglija je zasedla

francoski otok

Pariz, 24. septembra. g. Ženevski poročevalec »Oeuvera« doznava, da je Anglija, ne da bi obvestila francosko vlado, zasedla mali francoski otok Chey-el-Said, severno od Adena. Čeprav gre le za majhen pust in peščen otok, ima ta vendarle strategično važnost, ker se morejo od tam obstreljevati italijanske ladje, ki prihajajo iz italijanske vzhodne Afrike.

Grški obrambni ukrepi

Atene 24. septembra. AA. Zadnje dni je imel vrhovni svet za državno obrambo, v katerem so predsednik vlade, ministri za vojsko, mornarico in letalstvo, finance in zunanje zadeve, kakor tudi načelnika glavnega generalnega štaba in štaba letalskega poveljstva, več seje. Vrhovni svet je med drugim sklenil naročiti 75 novih letal in vodnih letal, nekaj rušilev in podmornic in večjo količino municije. Razen tega so sklenili skrajšati obnavni rok za že oddana naročila za državno obrambo.

Uradno zanikajo vest, ki je izšla v tujih listih, po kateri naj bi bilo grško brodogradbo pri Salaminu, Grško brodogradbo se bo zbralo šele 1. oktobra, kakor je bilo že prej določeno.

Abesinski cesar francoskemu narodu

Abesinija bo znala z vsemi sredstvi braniti svojo neodvisnost in upa v simpatije francoskega naroda

Pariz, 24. septembra. AA. Abesinski cesar je podal poročevalcu lista »ltransigeanta« naslednjo izjavo, ki naj bi bila nekaka posebna poslanica francoskemu narodu:

Vedno smo visoko cenili vsa prizadevanja Društva narodov, da se sedanjí spor uredi na miren način. Enaka stremjenja so vedno vodila tudi Francijo in Anglijo. Predlogi odbora petih lahko služijo za temelj bodočih razgovorov. V primeru vojne bom prevzel vrhovno poveljstvo nad abesinsko vojsko, kakor določa abesinska ustava. To sem formalno izjavil tudi pred parlamentom. Če nas bodo napadli, se bodo Abesinci borili do poslednjega moča do svojo domovino in neodvisnost. Morda bodo dogodki v kratkem potrdili te moje besede.

O vlogi Francije v sedanjih razmerah mislim, da so bila čustva abesinskega naroda do Francije vedno najboljša. Ko so se vršili razgovori med predsednikom Lavalom in šefom italijanske vlade, so k nam prihajali glasovi iz Francije, ki so na veliko žalost Abesinije govorili, da je Francija odločena ostati v abesinskem vprašanju indiferentna. Tega takrat nismo verjeli in res se je pozneje pokazalo, da so bili ti glasovi lažni. To se je zlasti videlo v DN, ko je Francija po svojem predsedniku Pierru Lavalu izjavila, da hoče spoštovati pakt DN, da se ohrani mir. Francija je bila naklonjena našemu vstopu v Društvo narodov in nam je povedala, kako moramo spoštovati pakt. Zdaj nam je dokazala, da to ni bila z njene strani samo navadna formula, ker vidimo njeno delovanje pri prečem sporu.

S povzdignjenim glasom je nato cesar nadaljeval:

Abesinija ni nikoli mislila in nikoli ne bo mislila na to, da bi kogarkoli napadla, toda znala bo z vsemi sredstvi braniti nedotakljivost svojega ozemlja in svojo neodvisnost. V preteklosti je že imela priložnost braniti se in je imela na svoji strani nedeljene simpatije francoskega naroda. Karkoli bi se govorilo in zgodilo, naša vlada ne bo nikoli opustila te svoje smeri. Povejte Francoskemu narodu, da hočem mir in da je naša vera v njegove simpatije neomajna.

Titulescu pojde v Moskvo

Pariz, 24. septembra. AA. »Information« poroča iz Ženeve, da se Titulescu pogaja s sovjetskimi delegati o sklenitvi rusko-rumunske pogodbe, ki bi bila podobna pogodbi med Moskvo in Prago. Pogajanja še niso končana, pomenijo pa nov korak k razširjenju pogodbenega omrežja v vzhodni Evropi. Razen tega so ta pogajanja uvod k obisku Titulesca v Moskvi prihodnji mesec.

Španska vladna kriza

Madrid, 24. septembra. w. Ker se je Sen tiazu »Albi« ponesrečila sestava nove vlade, je predsednik republike povelil sestavo nove vlade b'všemu finančnemu ministru Chapaprietu, vendar politični krogi dvomijo, da bi mu uspelo sestaviti vlado, ki bo zmorna življenja. Razpravljajo tudi že o možnosti razpusta parlamenta.

Društvo narodov spominu Voje Marinkovića

Topel spominski nagovor dr. Beneša na plenarni skupščini DN — Zahvala našega delegata

Zeneva, 24. septembra. AA. Na današnji plenarni seji 16. skupščine Društva narodov je predsednik dr. Beneš imel govor, posvečen spominu dr. Voje Marinkovića. Rekel je:

»Ko odpravim današnjo sejo, sem gotov vašega pristanka, če v tem trenutku v imenu vas vseh izkažem iskreno čast velikemu prijatelju DN, ki je pred kratkim umrl v Beogradu, dr. Vojislavu Marinkoviću, bivšemu predsedniku ministrskega sveta in bivšemu zunanjemu ministru kraljevine Jugoslavije. Dr. Marinković je bil velik jugoslovanski državnik, večkrat minister v raznih vladah in to v posebno vznemirljivih dobah jugoslovenskega narodnega življenja, za vojne in po vojni, za dobe nastajanja jugoslovenskega zedinjenja in težkih bojov tega naroda na polju njegovih velikih narodnih ciljev.

G. Marinković je storil svoji domovini nepozabne usluge. V dobi več let je prihajal v Zenevo in kot naš tovariš aktivno sodeloval v naši skupščini pri vseh naših delih, v splošnih debatah in v odborih. Tri leta je zastopal svojo državo tudi v svetu DN. Njegove velike osebnostne vrline, njegova svetla inteligenca, njegova modrost in energija so vsem znane. Bil je zvest prijatelj Društva narodov in njegovega prizadevanja za pravo mednarodno sodelovanje, državnik, ki je s svojimi napori mnogo koristil ciljem ženevske ustanove. Jugoslavija je z njim izgubila enega izmed svojih velikih sinov, ki ga ne bo nikoli pozabila, Društvo narodov pa enega izmed svojih velikih voditeljev, ki ga prav tako ne bo lahko pozabilo.

Dovolite mi, gospoda, da z žalostjo na te velike zasluge dodam še to, da sem jaz z njim izgubil osebnega prijatelja, ki se je pokazal velikega v vseh izkustvih.

Nato je govoril delegat kraljevine Jugoslavije v Društvo narodov dr. Božidar Purić. Izvajal je:

»Gospod predsednik! Gospoda! Smatram za dolžnost, da se vam v imenu jugoslovenske vlade zahvalim za čast, ki ste jo izkazali spominu Vojislava Marinkovića, bivšega predsednika vlade in bivšega zunanjega ministra, ki je imel čast biti tudi predsednik sveta DN. Izreklam to priložnost, da se zahvalim vsem članom sveta DN, ki so izkazali čast spominu dr. Marinkovića.

Dr. Marinković je zmerom globoko veroval v Društvo narodov in njegovo koristnost ter trajni uspeh. Pri vsem je bil zvest tolmač čustev in miroljubnih teženj jugoslovenskega naroda. Naš narod ve, kaj je vojna, prestopal je njeno gorje, čeprav se ga ne boji. V ženevski ustanovi je zmerom videl naš narod možnost izpolnitve svojih miroljubnih idealov in upov v organizirano in disciplinirano mednarodno življenje. Zato naj mi bo dovoljeno, da smatram čast, ki ste jo izkazali spominu dr. Marinkovića, kot čast, namenjeno jugoslovanskemu narodu, ki je dal toliko dokazov zvestobe Društvo narodov.

Konferenca jugoslovenske nacionalne fronte

V petek bo v Ljuzi pri Sarajevu konferenca pristavev pohorske deklaracije. V soboto na sledi sestanek v Tesliću, tudi v Bosni. Obe konferenci se vršita na željo številnih jugoslovenskih nacionalistov iz Bosne in Hercegovine ter severozapadne Srbije. Obe imata zaupen značaj in sta omejeni na razmeroma ozek delokrog povabljenih, ki pripadajo raznim političnim grupacijam.

Beograjski radikalni listi skušajo sarajevski sestanek, ker se ga bo udeležil poleg drugih tudi bivši minister Ignjat Štefanović v imenu svoje parlamentarne grupe, ki šteje 23 poslancev, prikazati kot akcijo taktičnega značaja v zvezi s previranjem, ki se sedaj vrši v Narodni

skupščini. Vse te vesti so brez osnove. Jugoslovanski pohorski pokret nima ničesar opraviti s parlamentarnimi kombinacijami, ki so očitno edina stvar, na katero se gotovi listi in politiki razumejo. Na konferencah bodo poleg konkretnih programskih stvari razpravljali tudi o aktualnih političnih in gospodarskih vprašanjih.

V zadnjem času so se odlični javni delavci iz Beograda, ki do sedaj niso pripadali nobeni politični organizaciji, pridružili programu pohorske deklaracije. Ravno tako je akcijski odbor pohorskega pokreta dobil iz notranjosti Srbije mnogo izjav soglasja in pripravljenosti za sodelovanje.

Otvoritev nove gorske ceste v Sandžaku

Zabljak, 24. septembra. AA. Predsednik vlade dr. Stojadinović je na svojem potovanju čez Sandžak v Črno goro, danes prisotnoval posvetitvi nove ceste Plevlje — Nikšić. Nova cesta je dolga 78 km in drži po najromantičnejših krajih naše države. Po serpentinah se vzpenja do 1400 m visoko, potem pa pelje skozi goste gozdove, porasle z brezami in borovci, in skozi skalnate predele, ki zbuja ponekod vtis mrtvih kanjonov.

Posvetitev so izvršili na začasnem mostu čez reko Taro, ki bo v kratkem zamenjan z veličastnim mostom dolga 150 m.

Poleg velikega gospodarskega pomena bo ta cesta, ki spaja Sandžak s Črno goro prinesla tudi ogromne tujekoprometne koristi.

K današnji svečani otvoritvi ceste ni prišlo samo mnogo prebivalstva iz okolič, temveč so prišli tudi delegati iz vseh krajev Črne gore, ki so s svojimi pestrimi

narodnimi nošami podelili svečanosti še posebno dostojanstven in slikovit značaj. Odposlanec Nj. Vel. kralja je bil polkovnik Sava Kantić, ministra za vojsko in mornarico je zastopal polkovnik Dušan Jorgović, delegacije naroda so pa vodili narodni poslanci iz Nikšića, Danilovega grada in Cetinja ter dva senatorja. Narodno skupščino so zastopali trije poslanci. V imenu zetske banovine je prišel podban Vladimir Jević.

Predsednik vlade dr. Milan Stojadinović je s svojo gospo zapustil okoli 8. zjutraj Plevlje, prisrčno pozdravljan od zbranega prebivalstva. Pred odhodom je poklonil dar plevelskemu pevskemu društvu »Bratstvo« in daroval za plevelske siromake 6.000 Din.

Med vso vožnjo od Plevlje do Tare so prihajale pred predsednika vlade množične delegacije z župani. Povsod so stali slavoloki, okrašeni z zelenjem zastavami in z napisli: »Živel kralj Peter III!»

Kmečka uredba gotova

Beograd, 24. septembra. n. »Vreme« poroča, da je bil na zadnji seji ekonomsko, finančnega odbora ministrov, ki mu je predsedoval dr. Stojadinović, dosežen sporazum o osnovnih načelih nove uredbe za likvidacijo kmetijskih dolgov. Nova uredba, ki je v glavnih linijah gotova, bo skoraj predložena ministrskemu svetu, ki bo razpravljala o njej po povratku predsednika dr. Stojadinovića iz Črne gore. Kakor zatrjujejo poučeni krogi, bo nova uredba neke vrste kombinacija starih določb s principom individualne zaščite.

Odlikovanja

Beograd, 24. septembra. AA. Na predlog trgovskega ministra so bil odlikovani z redom sv. Save II. stopnje: Vojo Koprivnik, načelnik ministrstva za gozdove in rudnike v. p., z redom Sv. Save IV. stopnje Franjo Lončin, glavni ravnatelj tovarne za salame Gavrilović & sinovi v Petrinji, Filip Herc, industrijelec in lastnik tovarne za salame in suhomesnato robo v Karlovcih, Milutin Žan, ravnatelj tovarne za salame Rabus & sin v Zagrebu; z redom Jugoslovenske krone IV. stopnje Josip Benko, lastnik tvrdke Benko v Murski Soboti.

Trgovinski sporazum z Madžarsko

Beograd, 24. septembra. AA. Mešana jugoslovensko-madžarska komisija, ki jo odreja trgovinska pogodba od 11. septembra 1934, se je sestala 19. t.m. v prostoru našega ministrstva za trgovino in industrijo k svoji prvi seji. Proučila je vse težkoče, ki so se dosegale pojavljale pri izmenjavi blaga med našo državo in Madžarsko in je bila soglasno mnenja, da je treba najti primernejši način za pospeševanje izmenjave blaga in da je v tem pogledu treba vzpostaviti liberalnejši režim plačilnega prometa na obeh straneh. Povečati bo treba nadaljnje kontingente, zlasti izvoz lesnih proizvodov, ki je dovoljen z madžarske strani. Razen tega so naši delegati predlagali, naj nam Madžarska dovoli posebne kontingente za izvoz svežih in konzerviranih rib.

Komisija je končala svoje delo 23. t.m. Včeraj ob 12.30 so bili v ministrstvu za trgovino in industrijo podpisani protokol o sklepih. V imenu madžarske delegacije je protokol podpisal Alfred Nickl, pooblaščen minister, za našo delegacijo dr. Juraj Tomičić, šef zavoda za pospeševanje zunanje trgovine.

Beleške

Minister dr. Krek o redukciji doklad

V ponedeljek je bil v Ljubljani sestanek funkcionarjev kraljevih odborov JRZ za srez Ljubljano in okolico. Sestanek se je udeležil tudi minister dr. Miha Krek, ki je po poročilu »Slovenca« obrazložil tudi vprašanje redukcije plač državnim uslužbenecem. »Slovenec« pravi potem: »Med prisotnimi je bilo lepo število državnih uslužbenecov, ki so z razumevanjem sledili ministrov besedi. G. minist. Krek je obljubil, da se bo z vsaj avtoriteto zavzel za zboljšanje položaja, ki je z novo uredbo nastal za nižje uslužbence.«

„Hrvatska straža“ in Kleklove „Novine“

»Hrvatska Straža« objavlja izvešček iz Kleklovih »Novin«, ki so napisale, da je vstopila naša SLS v JRZ in da bo JRZ s svojim programom omogočila, da bo v bodoče Slovenija lahko malo bolj sama gospodarila s svojim denarjem. Dalje so napisale »Novine«: »Z Mačkom je ta nesreča, da še vedno ni sestavil svojega programa. Nam se zavlajo tega resnično smili hrvatski narod. Vsi njegovi voditelji že od nekdaj, tako sedaj tudi dr. Maček, sestavljajo vse svoje življenje program, ki se pa sploh ni nikdar sestavil. Posledica tega je, da so Hrvati brez programa, brez stranke in brez prave policie.

»Hrvatska Straža« ostro odgovarja prekmurskemu glasilu JRZ in pravi, da je še pred mesec dni zagovarjalo slogo med Slovenci in Hrvati ter zelo slabo pozna Hrvate, katere s takimi obžalovanji samo žal. Hrvati, ki so pristali dr. Mačka, prav dobro poznajo hrvatski program, dosti bolje kakor pa čitatelji »Novin« njihovega, to je radikalni program.

„Pazimo“!

Med »raznim« v zadnjem »Domoljubu« čitamo tudi sledeče ugotovitve: »Jože Plut je naredil sam harmoniko. In v o: v n. deljo se je po naši vasi in še daleč na okrog razlegal glas novih harmonik. (Saj je v zadnjem času tako žalostno in dolgočasno po naših vaseh. Nič veselja, nič petja, nič več onih nedeljskih popoldnevov. V nedeljo bo ljudski tabor na Smu, kjer bo govoril g. minister dr. Krek. Belokranjci! Pomnimo, da smo Slovenci in da nam to nikakor ne sme biti deveta briga. In še! Pazimo, da bomo svobodni, ki nam je bila pod novo vladno vrnena, pravilno razumeli in prav usmerili svoj korak v bodočnost. Naš program je sreč na Slovenija v močni Jugoslaviji.«

Tako je, starina »Domoljub«! »Srečna Slovenija v močni Jugoslaviji!« Za to smo mi vsi, kar nas je Slovencev. Zakaj pa se potem razburjaš in deliš Slovence na »poštene« in »nepoštene« ter v »lekrene« in »nelekrene«?

Gospod Kocmur daje izjave

V priliki obiska slovenskih mačkincev v Zagrebu je dal g. Janez Kocmur, urednik »Slovenske Zemlje«, zagrebškemu novinarjem naslednjo izjavo:

»Dr. Maček nas je sprejel zelo prijazno. Takoj je naglasil, da ga zelo veseli, ker obstoji tudi v Sloveniji močan opozicijski pokret, ki se vedno bolj širi v pravilnem razumevanju položaja. Popolnoma se strinja s pisanjem »Slovenske Zemlje«, ki naglašala potrebo kmetko-delavske sloge.

Predstavniki združene opozicije iz Slovenije so se obirno razgovarjali z dr. Mačkom o dosežanjih sporih med posameznimi opozicijskimi skupinami v Sloveniji, ki so se vsaka zase posebno obračale na dr. Mačka. Vsi ti spori so popolnoma likvidirani, odkar je bil dosežen sporazum med temi skupinami.

Ni pa res, da so bili sprejeti v sloven. sko združeno opozicijo bivši bojovniki. Oni sploh ne obstojajo kot politična skupina, ker jim je to po zakonu prepovedano. Isto velja, če je g. Kocmur že tako strog, seveda tudi za njega in njegovo »skupino«, dokler ni registrirana kot stranka. Op. ur.) Nikomur pa ni prepro. vedano boriti se za stvar opozicije, kakor se lahko priključi vsakdo, kdor ima dobre namene, pa tudi bojovniki, ki v ostalem kot politična skupina niso obstojali, niti ne obstojajo.«

Gg. Davidović in Jovanović pišeta dr. Mačku

Beograjski razgovori g. Večeslava VII. derja so še vedno predmet velike pažnje političnih krogov v Beogradu in Zagrebu. Tako poroča »Obzor« da se bo v kratkem času vršil v Zagrebu sestanek delegatov posameznih skupin združene opozicije, (ko smo to vest objavili mi, jo je »Obzor« proglasil za intrigo. Op. ur.). Beograjska »Politika« objavlja razgovor g. Vilderjema, ki pravi, da so bile vse vesti o njegovih sestankih v Beogradu lansirane preko gotovega tiska z namenom, da se vzbudi nezaupevanje med posameznimi skupinami opozicije. Vse, kar je delal v Beogradu, je bilo javno ter zlasti ni imel pravnobene namena, na kakršenkoli način paktirati z JRZ. Odnosaji v združeni opoziciji so zelo dobri. Najboljši dokaz za to je pismo, ki ga je prinesel od Davidovića in Joce Jovanovića dr. Mačku in v katerem je rečeno: »V želji, da se delo za sestavo programa za naše nadaljnje sodelovanje čim bolj pospeši v duhu naših razgovorov ob priliki Vašega obiska, smatramo, da bi bilo najkoristnejše, da se sestane v kratkem odbor naših predstavnikov.«

Zagrebaški »Jutarnji List« pa objavlja daljši odgovor g. Vilderje »Vremenu«, v katerem pravi na kraju: »Imel sem v resnici dva službena sestanka s predstavniki združene opozicije in sicer 13. t.m. popoldne in 14. t.m. popoldne. Rezultat obeh sestankov je bilo pismo, nastojeno na dr. Mačka; pismu bodo sledili stvarni razgovori o nadaljnjem ožjem sodelovanju združene opozicije. Potem sem ostal v Beogradu še dva in pol dneva. V tem času sem se sestal z javnimi delavci, politiki raznih struj in tudi z g. Aco Stanojevićem. Do teh sestankov pa ni prišlo niti po moji iniciativi, niti na moje zahtevo.«

Nemčija se oborožuje tudi v Porenju

Francija obtožuje Nemčijo, da se oborožuje tudi v demilitariziranem Porenju

Pariz, 24. septembra. d. V dobro poučenih političnih krogih zatrjujejo, da je francoska vlada na podlagi posebnega poročila strokovnjakov opozorila angleško vlado na nemško oboroževanje v demilitariziranem porenkem pasu in da se je zavzela za akcijo sveta Društva narodov v tem pogledu. Francoski poslanik v Berlinu je baje o tej stvari že razpravljal z zastopnikom nemškega zunanjega ministrstva, razen tega pa domneva, da je Francija, ko je v Londonu zahtevala pojasnilo glede angleškega stališča v evropskih zadevah, opozorila angleško vlado tudi na postopanje Nemčije v demilitariziranem Porenju.

Kakor trdijo, je Društvo narodov že prejelo dokumentarne dokaze, ki se tičejo nemške kršitve pogodbenih določb o Porenju. Tudi Belgija in Italija sta bili kot podpisnici locarne pogodbe o tem obveščeni. Začeli so se že važni razgovori vojaškega značaja med Parizom in Bruseljem. Italijanski maršal Badoglio je za svojega bivanja v Franciji razpravljal s francoskimi zastopniki zelo podrobno o nemškem

oboroževanju v Porenju. V načrtu proračuna za l. 1936 določeni francoski izdatki za vojaške potrebe n nepravno načeti kredit za povečanje oborožitve v zrakou so v tesni zvezi z nemško kršitvijo pogodbenih določb o Porenju.

Za sedaj še ni znano, ali bo smatrala angleška vlada za potrebno, da se razpravlja še na sedanjem zasedanju Društva narodov o kršitvi pogodbe, ki jo je po francoski trditvi zakrivila Nemčija. V francoskih političnih krogih pričakujejo zato s napetostjo izjave angleškega zunanjega ministra Hoareja, ki jih ima podati o tem vprašanju bodisi po diplomatskem potu ali pa v kakem razgovoru z Lavalom v Zenevi.

Iz Londona poročajo, da je postalo vprašanje povečanja angleške oborožitve na kopnem zaradi nemškega oboroževanja v Porenju zelo nujno. Splošno se poudarja potreba tesnejšega sodelovanja med Anglijo, Francijo in Belgijo na čisto defenzivni podlagi.

Prehodne odredbe za izvršitev ukaza o priključitvi okolice k mestu Ljubljani

Za izvršitev kraljevega ukaza o priključitvi okolice k mestu Ljubljani je izdala banska uprava odlok, s katerim odreja:

- 1) Mestni svet Ljubljanski in občinski odbori priključenih občin Most, Šiške in Viča poslušajo dalje do svoje razrečitve in postavitve novega mestnega sveta po § 147 zakona o mestnih občinah, ki se bo v kratkem postavil.
- 2) Občinski odbori delno priključenih občin Ježice, Polja in Dobrunj poslušajo dalje, dokler se ne izvršijo nove volitve po § 9 zakona o občinah v zvezi s § 32 finančnega zakona za leto 1934-35.
- 3) Občinske uprave v Mostah, Šiški in Viči pripravijo takoj likvidacijo svojih občin. Občinski uradi poslušajo do končne likvidacije dalje, toda z omejitvijo na tekoče upravne posle in na posle, ki so v zvezi z likvidacijo občin.
- 4) Enako pripravijo likvidacijo tudi občinske uprave na Ježici, Polju in Dobrunjah. Občinski uradi poslušajo dalje do likvidacije kakor tudi po izvršeni likvidaciji v novi občin.
- 5) Za občine Moste, Šiško in Vič in za priključene dele občin Ježice, Polja in Dobrunj veljavne občinske uredbe, pravilniki in ostali obče obvezni predpisi razen fl.

načelnih ostanejo v veljavi do nadaljnjih odredb kr. banske uprave, odnosno do njih spremembe po novem mestnem svetu.

6) Proračuni in finančne odredbe v celoti in delno priključenih občin ostanejo v veljavi do 31. marca 1936. Občinske davščine, ki se pobirajo na ozemlju teh občin, ostanejo do omenjenega roka nespremenjene; sploh se vrši gospodarstvo za to ozemlje do konca tekočega proračunskega leta še v okviru za posamezne občine veljavnih proračunov. Davščine občin Most, Šiške in Viča se odvajajo mestni občin, toda ločeno od mestnih. Davščine občin Ježice, Polja in Dobrunj se nakazujejo tem občinam, občinske uprave pa morajo financirati tudi mestni občini priključene dele.

7) Mestna občina Ljubljanska pripravi s svoje strani vse potrebno za prevzem aktivne in pasivne imovine v celoti priključenih občin in priključenih delov občin ter njihovega službenega delokroga. Takoj se imajo sestaviti novi volilni imeniki.

8) Mestna občina Ljubljanska prevzame od sreskega načelstva v Ljubljani takoj za cel priključeni teritorij posle občne uprave, v kolikor spadajo v stvarno pristojnost mestne občine.

Pravniki na grobu Velikega kralja

Oplenac, 24. septembra. r. Danes je prislo na Oplenac veliko število jugoslovenskih pravnikov, ki so se udeležili pravnega kongresa v Beogradu. Z njimi so prišli tudi češkoslovaški, poljski in bolgarski delegati. Ob 11. dopoldne sta se z avtomobilom pripeljala bolgarski pravosodni minister Karadžoev in naš pravosodni minister dr. Miškulin. Odsila sta v cerkev, kjer so bili že zbrani drugi pravniki. Bolgarski minister je položil na grob lovorjev venec s trakom v bolgarskih barvah. Vršila se je nato kratka spominska svečanost, nakar sta imela spominske nagovore še vodji češkoslovaške in poljske delegacije.

Oba ministra sta se udeležila tudi skupnega kosila, ki je bilo za pravnike prirejeno v oplenškem hotelu.

Kongres vojnih invalidov

Beograd, 24. septembra. p. Danes se je pričel v novem Invalidskem domu kongres naše zveze vojnih invalidov. Nj. Vel. kralja je zastopal pri otvoritvi polkovnik Dragotin Savić, navzoča sta bila tudi odposlanca ministra za socialno politiko in narodno zdravje ter za vojsko in mornarico. Senat je zastopal podpredsednik dr. Ploj, Narodno skupščino podpredsednik Franjo Mankić. S kongresa so poslali udarnostni brzojavki Nj. Vel. kralju Petru II. in Nj. Vis. knezu namestniku Pavlu. Po počastitvi spomina pokojnega kralja Aleksandra Ujedinitelja je bila prečitana brzojavka ministra za vojsko in mornarico generala Živkovića, ki je izzvala velike manifestacije za našo vojsko. Načelnik ministrstva za socialno politiko Hofmanović je v svojem kratkem govoru napovedal, da bo v kratkem izdan nov invalidski zakon. Stari zakon bo izpremenjen v smislu zahtev vojnih invalidov. Po slovesni otvoritvi je kongres nadaljeval svoje delo.

Sestanek zavezniških delegacij v Ženevi

Zeneva, 24. septembra. AA. Danes je naš prvi delegat dr. Božidar Purić priredil v prostorih jugoslovenske delegacije pri DN svečano kosilo francoski, češkoslovaški, rumunski, grški in turški delegaciji. Kosila so se udeležili predsednik francoske vlade in zunanji minister g. Laval, z g. Legerjem, dalje g. Paul Boncour, češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš s pariškimi poslanci g. Osuskim, rumunski zunanji minister Titulescu z državnim podtajnikom Radulescom, grški zunanji minister Maximos z ravnateljem zunanjega ministrstva Pipinelisom, grški poslanik v Parizu Politis in turški zunanji minister Tevfik Ruždi Aras. V imenu jugoslovenske delegacije so bili prisotni poleg domačina še delegata dr. Gosar, in dr. Subotić ter načelnik političnega oddelka v zunanjem ministrstvu dr. Kandić.

Narodno obrambna razstava CMD

Ljubljana, 23. septembra. Da informira čim širšo javnost o položaju našega naroda izven mej Jugoslavije, je CMD ob svoji petdesetletnici priredila stalno razstavo v Ljubljani in organizirala potujočo razstavo, ki naj poglobi zanimanje Slovencev za narodno obrambno delo.

Stalno razstavo, ki je dobila preostre v bivši Auerspergovi palači na Napoleonovem trgu, je obiskalo že več uglednih mož, pa tudi med širšo javnostjo, zlasti med akademiki, vlada zanjo razumljivo zanimanje. Vsi obiskovalci so izrazili svoje priznanje lepi zamisli in načinu podajanja perečih narodnih problemov, ki kaže veliko ljubezen in trud prireditelja. Ne le politiki, tudi narod sam mora z ljubeznijo in tim delom pripravljati pot lepši bodočnosti svojih bratov.

V štirih sobah je razstavljeno gradivo, ki nam nazorno prikazuje življenje naših manjšin. Sezanja nas z žitjem našega ljudstva izven meja Jugoslavije. Razveseliti mora dejstvo, da je lepo uspela razstava urejena po zamisli naših akademikov, ki so s tem znova pokazali svoj čut za resno narodno delo. Vso razstavo je namreč razstavljal stud. arch. Blagunje Dušan, ki ga poznamo že po prejšnjih delih. Pri delu, ki je zahtevalo mnogo truda in časa, mu je bilo v pomoč več tovarišev, od katerih naj omenimo le cand. arch. Brnčiča Hrvoja. Vsem lahko v delu le čestitamo z željo, da bi razstava čimprej dosegla svoj namen, kar je tudi edini smoter idealnih delavcev.

Iz prometne službe

Beograd, 24. septembra. AA. Imenovana sta za višjega kontrolorja 6. skupine na postaji Ljubljana glavni kolodvor Valentin Brenc, višji kontrolor na postaji Celje, in za kontrolorja 7. skupine na postaji Ljubljana gl. kolodvor Fran Robida, kontrolor na postaji Maribor gl. k.

Pri direkciji državnih železnic v Ljubljani, je napredoval Ferdinand Kladač v 9. položajno skupino. — Pošta uradnica Ana Prvanović je bila premeščena z Zidnega mosta v Ljubljano.

Imenovanje poljskih senatorjev

Varšava, 24. septembra. AA. Predsednik republike je imenoval 32 senatorjev. Med njimi sta dva Nemca, dva Ukrajince in dva Zide. Med imenovanimi senatorji so mnoge ugledne osebnosti, tako bivši maršal Sejma Biniski, bivši protikandidat predsednika Moscickega pri volitvah l. 1926. Switalski, poljski poslanik v Rigi Bečković, bivši predsednik vlade Świrski, eden izmed utemeljiteljev ljudskega pokreta Malinowski, bivši socialistični voditelj Bobrowski, predsednik znanstvene akademije Sieroszewski. Imenovane so tudi tri ženske itd.

Vremenska napoved

Dunajska vremenska napoved za sredo: Zelo hitre spremembe vremena. Najprej prehodno zboljšanje z dvigom temperature, najbrže nato zopet poslabšanje.

SREČKE ZA NOVO KOLO

DRŽ. RAZR. LOTERIJE SO DOSPELE

Prvo žrebanje se bo vršilo 9. in 10. oktobra. Segajte po srečkah, ki prinesejo v vsakem kolu mnogim blagostanje in izdatne denarne pomoči.

Srečke morete kupiti v vseh poslovalnicah »Jutra« in v podpisani hranilnici

ZADRUŽNA HRANILNICA R. Z. Z. O. Z.

LJUBLJANA — SV. PETRA CESTA 19.

Znanstveno priznan,

zdravniško preizkušen

SARGOV

KALODONT

PROTI ZOBNEMU KAMNU

Naši kraji in ljudje

Zdravniki poročajo o raku

Važni referati in izsledki na zdravniškem tečaju

Ljubljana, 24. septembra. V predavalnici ženske bolnišnice so se včeraj in danes nadaljevala predavanja ugodnih in izkušenih zdravnikov o raku pred avditorijem tridesetih tovarišev iz vse Slovenije. Objavljamo v naslednjem izveščku iz treh referatov

Eksperimentalno proučevanje raka

O eksperimentalnem proučevanju raka je predaval primarij dr. Josip Cholewa.

Pojasniti je v uvodu, kakšno podlago so imeli raziskovalci za eksperimentalno proučevanje problema raka. Razna epidemično nastopajoča rakasta obolenja pri nekaterih poklicih (pri rudarjih, ki so kopali rudo, v kateri se je nahajal arsen, pri rokodelcih, ki so imeli dosti opraviti s katranom, parafinom, anilinom itd.) so dovedla znanstvenika na idejo, da so s temi snovmi sami umetno povzročali pri živalih obolenja z vdrgavanjem in drugimi aplikacijami zgoraj omenjenih snovi.

Ta tehnika se je od leta 1915. pri katranu tako izpopolnila, da je mogoče s aplikacijo katrana pridobivati dosti enakomerna rakasta obolenja in jih študirati. Spoznali so, da so v katranu gotove učinkovite snovi, ki v prvi vrsti povzročajo rakasta obolenja in ki imajo neke encimatske lastnosti. Te se dajo pod gotovimi pogoji: po obsevanju, z arsenom in z drugimi sredstvi aktivirati. Kakor pri človeku, tako se je tudi pri eksperimentu pokazalo zelo veliko dejstvo, dispozicija, ki je lahko prirojena dedna ali pridobljena. Tako dispozicija rakastih obolenj je lahko splošna ali lokalna. Dalje kažejo rase, plemena in posamezniki veliko razliko v percentualnem pojavljanju dispozicije.

Številna opazovanja na živalih, ki so jih izvršili predvsem ameriški raziskovalci, kažejo zelo veliko važnost tudi za človeško patologijo. Tako so nam pokazali eksperimenti na živalih važna dejstva, da je namreč za nastanek rakastega obolenja potrebna razen vpliva kroničnega dražljaja še posebna dispozicija (individualna in organska), hormoni endoklinih žlez in dednost.

Kožna obolenja

Primarij dr. Jernej Demšar je predaval o raku na koži.

Koža je organ, ki je vedno izpostavljen zunanjim vplivom in na drugi strani je pa odvisen vedno od normalnega funkcioniranja notranjih organov. Z leti koža zgubi na odporni silo in radi tega, kakor tudi po familiarni dispoziciji in po zunanjih kemičnih ali drugovrstnih okvarah se začnejo spremembe v strukturi kože, iz katerih se izčim naposled raka.

Tako nastane rak na mestih, ki so izpostavljeni dolgotrajnemu draženju, npr. na prsni bradavici, sredi dolgotrajnega lišaja, pri fimozii ali na ustnicah (od pipe). Trda koža na podplatih, bradavice se radi dolgotrajnega obstoja lahko pretvarjajo v rakaste izrastke.

Pri kožni jetiki na obrazu, ki obstoja navadno leta in leta, se kaj rad vzemi radi vednega in vednega zdravljenja z mazili ali z obsevanjem z Rentgenom ali radijem nastane pogosto rak. Ne tako redko dobimo raka na starih opicidnih ali ranah na nogi. Jako pogosto vidimo, da se starostne bradavice ali materna znamenja pretvarjajo v raka.

Na obrazu, na čelu, okrog oči nastopa jako rad površni kožni rak, ki trpi lahko leta in leta, ne dela pacientu nobenih težav, pacient ne oslabi in rak se ne preštevja v druge organe. Nasprotno je pa rak, ki ga tuintam vidimo pri starih ljudeh, ki nastopa z močnimi gobastimi izrastki, jako nevaren, ker leze nepretrgoma dalje v globino, v širino, in ki ne pozna nobene ovire v svoji rasti. Navadno se končno odpre in nastanejo gnojne rane.

Rak na dojki

O raku na dojki je podal obširen referat dr. Robert Blumauer, šef oddelka.

Splošna razdelitev novotvorb prsne žleze je relativno najsigurnejša, ako jo naslonimo na mikroskopske ugotovitve, ki nam nudijo jasno sliko notranjega ustroja novotvorb z ozirom na njih značaj in bodoči potek. Izmed vseh obolenj prsne žleze, katere spremlja oteklina, smatramo kot najbolj zločeste: Carcinom (rak) in Sarcom.

Rak prsne žleze je eno najpogostejših in najnevarnejših obolenj tega organa, stavimo ga na tretje mesto rakastega obolenja človeškega telesa sploh. Največkrat oboli na prsnem raku ženski spol, moški je zastopan z 1 do 2%, vse ostalo odpade na ženske.

Kako nastane ta oblika raka, nam je prej ko slej zavito v temo; znano nam je, da se časih pojavlja rakovina dojke dedno, vendar statistično dokazano to ni. Dalje vemo, da obolijo bele žene na tej bolezn dvakrat tako pogosto kakor črne — torej obstoja nekaka plemenska dispozicija. V koliko vpliva nosečnost in dojenje na razvoj tega obolenja, ni povsem jasno, vendar pa prevladuje mnenje, da obolijo ma-

tere bolj pogosto na karcinomu, kot ostale. Tudi mehanični vplivi na dojki ali pa dolgotrajni vnetljivi procesi niso brez vpliva na razvoj rakovine.

Po katerih potih se razširja rakovina na dojki? Najobičajnejši način razširjenja je pač mezigovno ožilje, s katerim je dojka, tako kakor njeno okolišje jako bogato opremljena. Ker ima to ožilje tudi zvezo v globino s prsno votlino in odtod v nižje dele človekove površine, nas ne začudi, da se rakovo obolenje iz dojke lahko razširi malone po vsem telesu. Redkeje se dogaja, da uberejo rakove celice pot po krvnem ožilju, in sicer se naselijo prvotno v najmanjših žilicah tkiv. kapilarah, odkoder zaidejo v pljuča in odtod jim je odprta pot po vsem telesu, zlasti po kosteh.

Kako dolgo traja rakovo obolenje? V splošnem danes lahko trdimo, da je življenjska doba na prsnem raku obolenih jako različna. Odvisna je predvsem od tega, ali je bila nudena operativna pomoč, ali ne. Tako vemo, na podlagi dosedanjih opazovanj, da traja življenjska doba tako operiranih nad osemnajst let.

V katerem predelu prsne žleze se naseli rak? Na to vprašanje lahko odgovorimo, da povsod, vendar pa najpogosteje v gornjem zunanem predelu in šele nato v spodnjem ter slednjič v sredini; večkrat na desni dojki kakor na levi.

V splošnem se opazuje, da prihajajo žene, na prsnem raku obolele, po navadi v poznih, da celo večkrat, prepoznih stadijih do zdravnika. Kaj je temu vzrok? Prvi in morda glavni vzrok je ta, da tovrstno obolenje v svojih zgodnjih stadijih ponajvečkrat ne povzroča nikakih bolečin; ko se bolečine pojavijo, je bolezen že v najmanj poznem stadiju. Drugič je vzrok zanemarjanja tudi dejstvo, ker se večkrat pri ženi že za časa normalne krvavi-

tve pojavlja nabrekliost prsne žleze, časih tudi grčasta oteklina, spremljana z bolečino, tako da ni čudno, če je slučajno odkrit vozle v žlezi ne vznemirja in ne žene k zdravniku. Tretjič, in morda ne prav redko, je neumestna sramežljivost, ali pa strah prepozna štadija rakastega razvoja.

Pri vsakem obolenju prsne žleze moramo takoj misliti, če ne tiči v ozadju morda rakasto obolenje ali vsaj njegov predstadij. Da se to vsaj relativno sigurno dožene, je nemudno potrebna stroga sistematična preiskava prsne žleze po zdravniku, kajti staro izkušeno pravilo je, da je vsaka zadebeljena prsna žleza pri ženi, ki je stara nad štirideset let, sumljiva na raka.

Pri preiskavi sumljivo obolele dojke je paziti posebno na to, če najdemo na njeni kožni površini prav majhne pikčaste udrtine in gubice, če ni njena bradavica vrta in trda in če sumljiva dojka z ozirom na zdravo ne visi previsoko. Tudi je važno ugotoviti, ali je novotvorba v dojki premakljiva na svoji podlagi in če je zraščena s pokrivajočo kožo, ali ne. Ako sta ti ugotovitvi pozitivni, je to vsekakor jako sumljivo na zločesto obolenje. V svrhu sigurnosti je v takih primerih potrebna še mikroskopska preiskava. Te ugotovitve pa nas ne smejo zadovoljiti, temveč moramo iti še dalje ter se prepricati, če ne obstoja povečane tudi v pazduhi in nadključnični votlini, bezgavke. Tudi zdrave dojke ne smemo izključiti od preiskave.

Zdravljenje prsne žleze je izključno operativnega značaja! Le v slednjem letenju in pri zakasnelih primerih prihaja v poštev zdravljenje z obsevanjem z Roentgenovimi žarki. Najboljši operativni uspehi so v zgodnjih stadijih obolenja, kjer dosegamo do 75% ozdravljenj.

Iz navedenega sledi, da treba ženo podučiti o nevarnosti vsakega obolenja prsne žleze in zavlačevanja njenega zdravljenja. Treba je vedeti, da je prsni rak, v zgodnjem štadiju operiran, ozdravljiv.

Vrnili so se v črne revirje

Zbrani pred hotelom Metropol za vrnitev v črne revirje

Naši rojaki, ki so se bili v četrtek 11. septembra pripeljali s tremi velikimi avtobusi iz Westfalije v domovino, so na svojih domovih in na obisku med znanci in sorodniki preživeli lepe solne dni. Posebna de-

Deputacija na Opiencu

legacija pa se je pod vodstvom predsednika Pavla Bolhe odpeljala na Oplenac, kjer so se poklonili na grobu Viteškega kralja in položili lep venec. V ponedeljek zvečer so se vsi izletniki spet zbrali v Ljubljani in se sestali k poslovnemu večeru v salonu kolodvorske restavracije. Predsednik Narodne obrane dr. Josip Cepuder je rojake iz tujine tople pozdravil in jim požel, da ponesejo nazaj na tuje samo dobre spomine. Ostanejo naj zanesljiva in zvesta veda dveh svežih narodov, ki sta si bila v vojni viteška nasprotnika, ki pa hočeta v mirni dobi gojiti iskreno prijateljstvo.

Predsednik zveze jugoslovenskih delavskih in podpornih društev v Nemčiji Pavle Bolha se je tople zahvalil za sprejem, za naklonenost Narodni obrani, Sokolu, Ciril Metodovi družbi in naprednemu tisku, še prav posebno pa prof. Prosenču, ki je bil delegaciji zvest vodnik v Beograd in na Oplenac. Novinar Gerhard Kill iz Gelsenkirchena je v lepem, iskrenem govoru poudaril v imenu Nemcev, ki so se udeležili izleta: Mnogo smo si obetali in pričakovali od Jugoslavije, še posebej od Slovenije. Ali to, kar smo v tako kratkih dneh preživeli, obilje vtisov in dokazi brezprimerne gосто-

Že črček prepeva...

Čujete klopote iz Cübra? Čujete jih iz Nunske grabe? Iz Jeruzalema in doli od Lendave?... Klop-klop-klop... S hriba na hrib, počasi in hitro in še hitreje: klop-klop-klop-klik-klik... Čez vse gorice za Ljutomerom, za Razkrižjem in Kápele klopotejo klopote.

Bele zidance po hribih se smejejo. Glejte, kaj se mi je zdelo: naše dobre zelene gorice so v smehu pokazale svoje danes muzajo. Razrovana lica, gloje bele zobe — bele zidance — in se glasno, razposajeno smeje, da gre odmev od hriba do hriba: klik-klik!... Pogledajte «venerlije» ob zidanicah — še te se danes muzajo. Razrovana lica, Globoke gube, a v gubah smeh. To dela grozde. Debele, sočne jagode ržlinga in šmarnice.

— Púta-a-ar! —
— Ho-oj! —

Veste kaj so «pútarji» na trgatvi? Za vsako «púto» — zarezno na svoji gorjaci — hočejo po eno cigareto ali kozarec močnega — to so pútarji! Pri vsaki «púti» ki jo odnesejo v prešo, zavrisajo, da odmeva po hribih — to so pútarji. Vsaka deseta «púta» se znanjuje na gorjaci s križcem. Tudi moj oče je dober stari pútar in ima tako

gorjaco, prenapolnjeno zarez, med vsako deseto zarezno križ.

— Kaj delaš, Neža? —

Pomislite: Neža dela «giboje». V veliki izbi, kjer so tla ilovnata in na stroju črna bruna, stoji v kotu velika miza in nad njo plava sv. Duh v oblaki goloba. In na tej mizi dela Neža prave giboje. Tako bela je v obraz kakor so stene sobe in tako suha kakor ena pútarjevih gorjaci. Ampak danes dela «giboje» in se smeje. S svojimi polskopimi očmi in z ubogimi prsti in z vsem svojim starim telesom se smeje. Kakšne «giboje» vé speči Neža!...

Od trsa do trsa gredo ljudje in režejo grozde in jih mečejo v škafe. Kakšno veselo pobiranje!

— Ne trositi jagod, ljudje! —

— Češćena si Marija! —

Poznate to pesem naših deklet! O pa saj tudi drugače poznajo in jih že pojejo, tam na drugem koncu:

— Pisani štampet je visoko postlan! —

— Le včista glete, ljudje! —

Gospodar hodi mimo, se sklanja za jagodami na tleh, brska po trsah in pristavlja:

ljubnosti so nas tako osvežili, da se prerojeni vračamo v Nemčijo... Oglasila se je tudi prelepa domača pesem, potem pa so se izletniki podali k počitku, da se odpočijejo pred naporno dolgo vožnjo.

Včeraj pred 9. uro je bilo živahno pred Mikličevim hotelom. Zbralo se je vseh 96 izletnikov, pridružili so se še sorodniki in znanci, prišli so tudi nekateri predstavniki. Slovo je bilo presrečno. Še enkrat je novinar Kill zagotovil iskreno hvaležnost, stisnil se so roke v slovo, zamigotali so robei in trije orjaški rdeči avtobusi so ob grmeči pesmi motorjev krenili iz Ljubljane. Izletnike vodi pot na povratku čez Trojane in čez Maribor proti Gradcu, od tam proti Solno gradu in potem po prvotni poti skozi Nemčijo. Dolgotrajna vožnja z avtobusi je sicer utrudljiva, toda vsi izletniki se počutijo kakor ena družina in poleg lepih spominov iz domovine naberejo po vsej dolgi poti tudi kopico vtisov iz različnih krajev in mest, skozi katere se peljejo. Preden so zapustili Ljubljano, so Westfalci odpovedali vdanostno brzojavko Nj. Vel. kralju Petru II. z zagotovilom globoke ljubezni.

Hajduk Vajda 70-letnik

Naši Gorjanci so polni skrivnosti in zanimivosti. Zgodovina tamošnjih ljudi je pisana s krvjo. Svet ne živi mirnega, enoličnega življenja, kakor marsikje drugod v domovini. Večna borba za obstanek je na dnevnem redu in skop je pridelek, ki ga daje našemu srčno dobremu belemu rojaku plitka kraška zemlja. Vojna granica je bila štót proti Turkom in izmed vseh slovenskih pokrajin je trpela pred turškimi napadi največ Bela Krajina. Ko je bil narod docela izčrpan, so pozvali ljudi od drugod, da okrepe razredčene vrste borcev v vojni granici. Prihajale so stotine junakov s svojimi družinami, preizkušene v hudih borbah, na nove položaje. Praded

Velik manever pri Brčkem

Začetek zanimivih vojnih operacij bo v soboto

Brčko, 24. septembra.

Nedavno smo poročali o velikih pripravah, k se vršijo v brčki okolici za vojaške manevre vzdolž ceste Vinkovci-Brčko-Tuzla. Brčko samo dobiva vedno bolj vojaško lice in doslej tako mala garnizija je naenkrat oživela zaradi velikega števila konjenikov, avtomobilov in težkih vozov z raznovrstnim orožjem in materialom. V Brčko je že prispel vodja manevra divizijski general g. Radislav Krstić, vršilec dolžnosti komandanta II. armijske oblasti, z načelnikom štaba artiljerijskim brigadnim generalom za generalštabne posle g. Velizarjem Antičem. Štab z vsem svojim osebjem se je nastavljal v pontonirski vojašnici. V štabu se vršijo vse priprave in reorganiziranja in pripravljajo se naredbe glede nastanitve in prehrane čet.

Ljubezno sprejet od vodje manevra je doznal naš dopisnik, da se bodo zanimive operacije razvijale takole: številno močnejši sovražnik bo po zavzetju Vinkovcev prodiral proti Brčkemu. Pri tem kraju bo moral pod ognjem preko Save in dalje po glavni cesti proti Tuzli, da bi zavzel greben planine Majevice, od koder bi potem mogel naglo prodirati proti reki Drini ali v dolino reke Spreče. Tem trupam, ki tvorijo severno maneversko stran in dosežejo moč približno do ene divizije, bo poveljeval komandant osješke divizijske oblasti, divizijski general g. Živko Stanislavjevič.

Ulogo branitelja prevzamejo šibkejšje moči južne strani, tvoreč manjši odred, ki mo bo poveljeval pehotni brigadni general g. Dragiša Pandurovič. Čete tega odreda se bodo polagoma pomikale od Tuzle, da bi pravčasno dosegle črto vasi Čelika ter lahko na severnem pobočju planine Majevice dale svoj najmočnejši odpor, potem pa v pripravnem trenutku izvršile protiofenzivo ter potisnile sovražnika do Save, da bi se moral v neredu in z velikimi žrtvami umikati preko svojih mostov. Seveda se bo avantgarda tega

našega ljubljana Janka Ogulina si je v teh borbah pridobil tolik ugled, da je postal slobodnjak in je gospodar Smuka, grof Lichtensteinski popustil celo pri kupni ceni zemljišča, na katerem stoji danes prijazen gradič Vrtača. O tem priča originalna zgodovinska letina. Med tisočimi naših najboljših, ki so se odrekli za negotovo bodočnostjo v Ameriko, je bil tudi Janko Ogulin. Njegova prihodna inteligenca in pridnost sta mu odprli na široko vrata v tujini, ljubezen do rodne grude je stvarjala v njem silo, da je premagal vse težave in se naposled vrnil v domovino, poln življenjskih izkušenj. Ni se umiril, temveč delal od zore do mraka in daje še zdaj s svojo delavnostjo najboljše zgledе sorodnikom brez hrupa in časti, hiepnosti. Značilne so besede, ki jih je nekoč izrekel odlični gost: Med slovenskimi Amerikanci poznam samo enega gentlemana in to je mister Ogulin!

Te dni praznuje svojo 70-letnico tako mladeniški čil v svojem lepem in gostoljubnem gradiču, da mu nihče ne prirodi teh let. Svoj gradič na Vrtači si je preuredil kar se higiene in praktičnosti tiče popolnoma po ameriško, vendar diha iz njega tisti nepopislji skrivnostni starinski

duh, ki te manoma opozori, da je to najboljše ohranjen starinski dom junaških prednikov, ki človeka kakor dobrotoljubni duhovi spremljajo povsod. Na svoje pokolenje je Janko Ogulin ponesen kakor stari plemiči na svoje mesto. Hajduk Vajda je pravnik vojvode Vajde, junaka Bele Krajine. Kot napreden človek sodeluje pri semiskih društvih, zlasti pa pri Sokolu kot starosta.

KINO SLOGA

Liublianski Dvor — Telef. 27-30

Najlepsi film Schubertove nesmrtnosti glasbe

HREPENENJE

Marta Eggerth, Hans Jaray, Louise Ulrich i. d.

Ob 16., 19.15 in 21.15. Predprodaja

vstopnic od 11—1/13 in od 15. ure dalje.

— Pa ne preveč zobati! —
In mislite, da ga kdo posluša? Kakšna trgatve bi to bila, če človek ne bi bil do grla sit grozja...

— Hej ljudje, k večerji! —
In kaj mislite, da so na mizi samo «giboje»? Saj je vendar Neža ves dan delala v kuhinji in zdaj se na mizi praži pravi mali «prolink». In ženske že vedo pravo pesem in jo pojejo:

— Le pridri k nam

še repti dam

boš dober mel želodec...

Po večerji pa kličejo pútarji v prešo. Može si zavijajo hlače čez kolena, ženske pa podvežejo krija. In zdaj se preša, vrti, prelaga, poje. Samo gospodar hodi resen po preši in računa: Bo imelo ceno?...

— Greva malo dol po bregu, Ančka! —

Mesec je na sredini neba. Kostanji dremljejo in mečejo dolge sence na hrib. Nekdo hodi med njimi. Nalahko in previdno, kakor bi iskal že zrelih kostanjev. Saj sta dva, pa še iščeta kostanjev ampak si nekaj pošepetavata.

— Le hitro, dokler spet ne zakličejo na prelaganje! —

Le hitro, Ančka, saj so krivi klopote, ki človeku nikakor ne dajo zadremati...

Katarina Špur

Novosti v sodobni znanosti

Spremenljive bakterije — Tomografija — Pramerer bodočnosti Premikanje celin

Kakor med rastlinami in živalmi, je tudi med bakterijami nešteto vrst. Znanost je v novem času ugotovila, da se morejo bakterije spreminjati, kar je za naše zdravje največja pomena. Že pred leti so doznali, da se morejo glive plesni spremeniti v bacile jetike, zdaj pa se jim je pridružil drugače nedolžen bacil, ki proizvaja normalno neko barvilo in ki ga znanost imenuje »rumeno klicoc«. Ta klica je zmožna spremeniti se preko različnih stopenj v bacil — legarja. Takšne ugotovitve so tem bolj zanimive, ker kažejo, da se spreminjajo v življensko nevarne mikroorganizme samo takšne klice, ki povzročajo nevarne boleznice človeku, ne pa rastlinam in živalim.

★

Dolgoletna želja kirurgije je bila, da bi mogla z rentgensko sliko natančno določiti lego kakšnega tujega telesa ali boleznskega ognjišča v človeškem telesu. Ta želja se je izpolnila sedaj z izumitvijo »tomografije«, postopka, ki omogoča snemanje telesne plasti poljubne debelosti in globine v notranjosti našega telesa s plastično naravnostjo. Šele s tem je postalo mogoče označiti z absolutno gotovostjo kako bolno

mesto ki se ga potem kirurg lahko z operacijo loti, ne da bi mu bilo treba poškodovati zdrava mesta v okolici. Postopek temelji na matematičnih pomislekih, po katerih se komplicirana rentgenska aparatura točno uslanovi za posnetek.

★

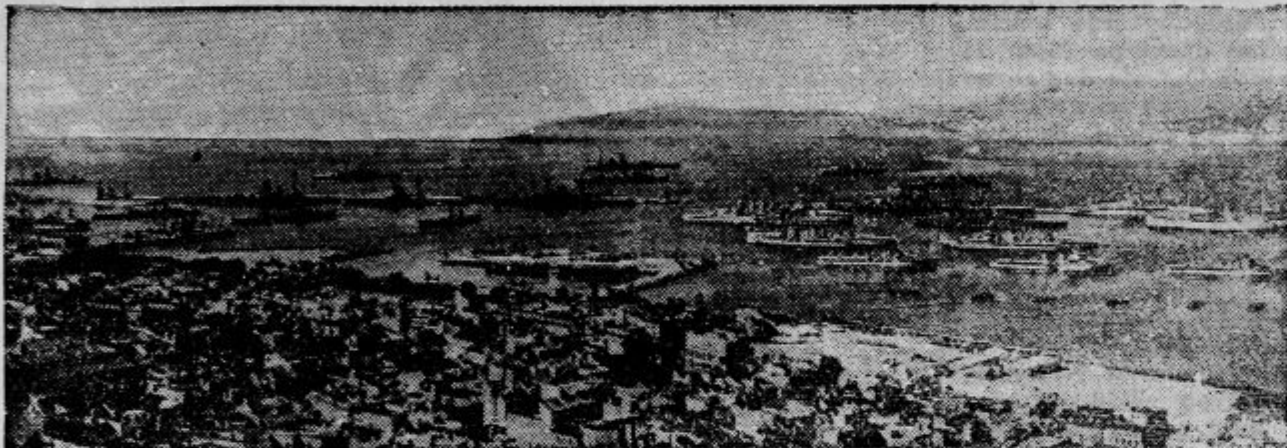
V novem času uporabljajo neko novo merilo za osnovo merjenja, nekakšno novo, nespremenljivo svetovno merilo, in sicer je to valovna dolžina svetlobe, oziroma točneje rdeča kadmijska črta v spektru. Tej svrhi je rabil doslej tako znan pariški pramerer, fino polirana platinasta palica, o kateri pa se je po dvesto natančnih primerjavah izkazalo, da daje različne dolžine. Diference znašajo sicer le tisočinke milimetra, kar je za prakso brez pomena, toda te minimalne dolžine imajo v današnji znanosti in tehniki velike pomen. Težnja gre torej za to, da bi razstolili pariški pramerer in da bi postavili na njegovo mesto kot trdno, nespremenljivo merilo enoto poldruge valovne dolžine kadmija. Praktično bi imelo to tudi zategadelj neki pomen, ker v bodoče ne bo treba več hraniti brez haska zlatne množine platina za pra-

merila, množine, ki stanejo tudi do 400.000 Din.

★

Po vsem svetu določajo na več nego sedemdesetih točkah v rednih presledkih natančne meritve zemljepisne dolžine z namenom, da bi ugotovili, da-li je znana teorija o premikanju zemeljskih celin točna. Po dosedanjih izsledkih lahko rečemo, da je točna, kajti astronomske določitve dolžine so n. pr. pokazale, da se razdalja med Washingtonom in Parizom stalno večja. Ameriška celina se od Evrope oddaljuje letno za okroglo 30 cm. V geodetskem zavodu v Potsdamu, kjer se vršijo takšne meritve za Nemčijo, so pravkar postavili kot najnatančnejše merilo za čas in dolžino takozvano kremenčevno uro, ki deluje z nihanjem kremenčeve plošče pod vplivom enakomernega električnega toka. Ta ura se na leto »zmoti« kvečjemu za nekoliko tisočink sekunde. Razdaljo med Berlinom in Honolulujem je mogoče z njo določiti n. pr. z natančnostjo enega metra in pri tem lahko opazovalec v Honoluluju ugotovi, ob katerem izmed obeh »pasažnih« aparatov v nekem trenutku njegov tovariš v Potsdamu dela.

Angleška mornarica v Gibraltarju

Na vse eventualnosti pripravljeni Angleži so poslali v gibraltarsko pristanišče veliko število vojnih ladij, ki bodo v primeru sile branile interese britske posesti

Tisoč žrel smrti

Angleška blokada Sredozemskega morja

Trdna volja Velike Britanije, izvajati iz abesinskega konflikta zadnje posledice, je povzročila, da so Angleži zadnje dni sistematično zbrali svoje ladje in letala v Sredozemskem in Rdečem morju ter na Indijskem oceanu.

Zadnji teden so bila vsa angleška oporišča naknadno utrjena in previdena z vsemi potrebnimi sredstvi za slučaj vojne. Pri Gibraltarju se je začelo, pri Singaporu končalo. Samo v Gibraltarju so Angleži v zadnjem času izkrcali dva polka pehote in postavili dvesto najdalekosežnejših topov. Z dosedanjimi osemsto topovi imajo Angleži zdaj v Gibraltarju tisoč žrel za brubljenje smrti.

Nič slabše kakor Gibraltar nista utrjena Malta in Ciper. V zadnjih dveh tednih so zgradili na Malto več novih dokov, obrambnih stolpov, letališč in molov. Angleškega vojaštva mrgoli povsod. Na Malto je stacioniranih tristo vojnih letal, ki se v primeru potrebe lahko takoj dvignejo v zrak. A tudi v grškem morju so si Angleži zagotovili hrbet. Na Cipru je koncentriranih 25 ladij, poleg tega pa so zasedli grške luke na Krfu, v Argostolou in v Navarinu.

Adensko pristanišče je spremenjeno v pravcato trdnjavo. Dvajset velikih ladij manevrira v njegovi bližini, po Rdečem morju opazuje vrvenje pol tucata podmornic.

Velika Britanija se je poleg tega v vojaškem pogledu prav krepko zadržala tudi na palestinskem nabrežju. Pristanšče Haifa, ki je bilo še nedavno samo trgovski emporij, je danes utrjeno. Tudi pred njim križarijo angleške vojne ladje.

V krogih angleške administracije se govori, da bodo Angleži v najkrajših dneh zaprli vse morske ožine Sredozemskega morja. Sueški prekop se bo zaprl na posebno odredbo egiptске vlade, ker spada to ozemlje pod njeno oblast. Anglija se trenutno pogaja tudi s Turčijo zaradi zatvortve Bospora. Na ta način bodo Angleži odrezali Italiji dovoz petroleja.

Italije seveda tudi ne drži rok križem in mrzlično utrjuje nabrežje na drugi strani Malte. Pa tudi Francozi se gibljejo. Na Korziki so že odredili koncentracijo svojih čet. Poslali so tja generala Aureja in precej vojnih ladij. S puško ob nogi gleda Francija dogodkom v Sredozemskem morju naravnost v obraz.

Spominska kapela za belgijsko kraljico

Vrhovne oblasti kantona Schwyz na Švicarskem so se začele pogajati z lastnikom travnika, na katerem se je smrtno ponesrečila belgijska kraljica Astrid, za odkup tega zemljišča, na katerem nameravajo zgraditi spominsko kapelo Pobuda za ta pogajanja je izšla iz zasebnega kroga in je naletela v Švici in v Belgiji na živahen odmev. Če švicarski vladi ne bi bilo mogoče, da bi zemljišče podarila Belgiji, bodo denar zbrali z javno zbirko.

Gospa Moda

si je nabavila za jesenske družabne prireditve novo toaletno

Abesinski topovi

Korupcija v državi črnega cesarja

Maščarski novinar Farago pripoveduje v svoji pravkar izšli knjigi »Abesinija na predvečer vojne« zanimivo anekdoto.

Vozili smo se, pravi, z motornim avtomobilom iz Diredave proti Hararju. Vozilo se je kmalu ustavilo. Bili smo pri takozvani »stangii«, kjer je carinik olajšal vsakega potnika za en tolar. Nato smo oddrli naprej in smo kmalu prispeli v vojni pas. Videli smo dolge vrste topov, ki bi jih drugod imeli spravljene v muzejih. To so bili stari, zarjaveli topovi iz tridesetletne vojne.

Tolmač nam je pojasneval zgodovino teh topov:

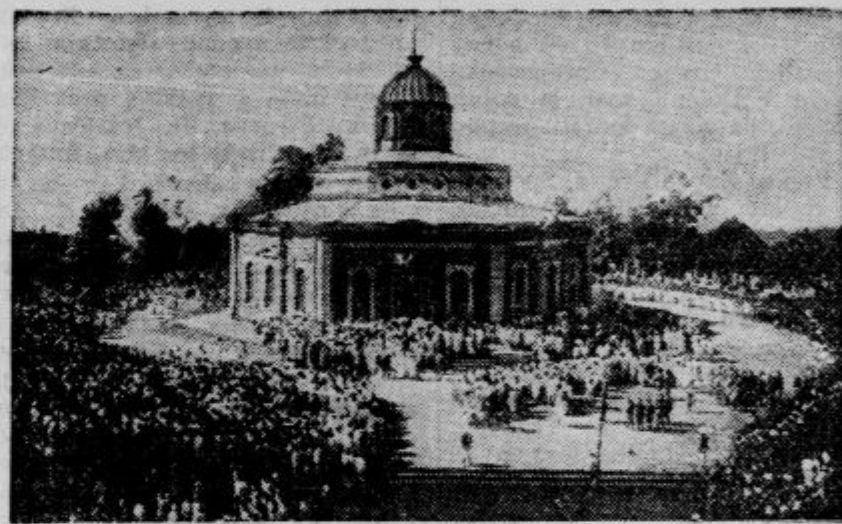
To so relikvije iz dobrih starih časov cesarja Menelika. Po bitki pri Adui je hotel Menelik reorganizirati svojo armado zelo velikopotezno. Neročil je tedanjemu avstrijskemu konzulu v Addis Abebi, naj se odpelje na Dunaj in mu tam kupi nekaj modernih topov. Dodeli mu je za

spremljevalce dva Abesince. Komisija je bila dobro založena z denarjem, toda ko je prispela na Dunaj, si je dovolila toliko zabave, da je porabila ves denar za lahke žvečke, namestu za težko artilerijo. Na koncu se je izkazalo, da nima komisija dovolj denarja niti za en top najnovejšega kalibra. Abesinca sta že začela misliti na samomnem konzulu pa je šmrla v glavo rešilna misel.

»Menelik«, je dejal, »gotovo ne pozna razlike med stari in novimi topovi. Toliko denarja nam je le še ostalo, da lahko kupimo pri kakšnem starinarju nekaj stare topovske šarje!«

Rečeno storjeno. V Abesinijo so pripeljali namestu novih modernih topov stare topove iz ropotarnice. Menelik si jih je ogledal in je silno dvomil, da bi bilo to tisto orožje, ki ga je hotel imeti. Odredil je zato, da se morajo člani njegove komisije takoj poslati v kazensko kolonijo na neki otok.

Novo leto v abesinski prestolnici

Pred 14. dnevi so obhajali Abesinci svoje novo leto, ki je za njih l. 1928. Slika prikazuje katedralo sv. Jurija v Addis Abebi in množice, ki se zlivajo v cerkev k novoletni slovesnosti

Strašna prometna nesreča

Potniški avto je trčil na cestnem prelazu v brzi vlak

V nedeljo se je primerila na železniškem prelazu v okolici Metza na Francoskem strahovita prometna nesreča. Neki tvorničar nogavic in njegov prokurist sta se peljala z lastnim avtomobilom v največjem diru po cesti in zavila čez železniški prehod ravno v trenutku, ko je privozil do ceste brzi vlak Basel-Strassburg-Ostende. Brzi vlak je vozil s 100 km na uro.

Prislo je do trčenja. Lokomotiva je z vsvo silo potegnila avto pod svoja kolesa ter raztrgala tvorničarja in prokurista na stranske kose. Avtomobil pa je imel jekleno

ogrodje, ki ga kolesa niso mogla zlomiti kakor so storila s človeškimi trupli. Zato je skočila lokomotiva s tenderjem, poštenim vozom in dvema vagonoma s tira. Pri tem sta se prevrnili lokomotiva in tender in iz odprtih vrat pod kotlom se je vsul kup žerjavice na strojevodjo in kurjača, ki sta zaradi občutnega sunka zletela iz vlaka. Zareči premož je oba moža neusmiljeno opekli. Odpeljali so ju sicer takoj v bolnišnico v Metz, toda nimajo nobenega upanja, da bi ozdravela. Potniki in vse ostalo vlakospremono osebje je celo in zdravo.

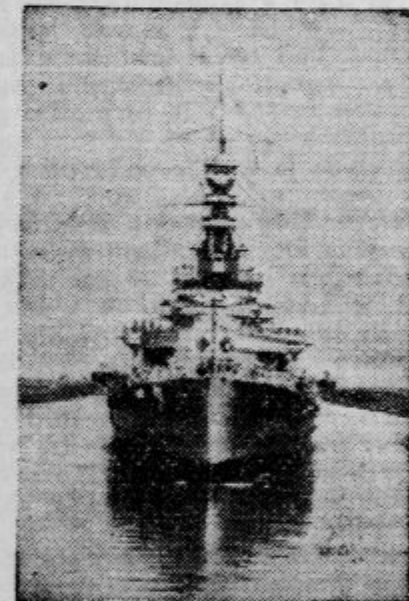
Zamotana sorodstva

V New Yorku se je neki 66-letni Thomas Delker oženil z 22-letno Emo Mesnerjevo. Ta je hči nekega Jožefa Mesnerja, ki se je v drugi poroki, in sicer s Delkerjevo hčerjo. Na ta način je postal Delker nenadoma zet svojega zeta, njegova hči pa je postala njegova tačca. Če bi imel Delker s Emo Mesnerjevo kaj otrok, tedaj se bo to sorodstvo še kompliciralo. Ga. Mesnerjeva, Delkerjeva hči, postane potem stara mati svojega lastnega brata oziroma sestra, otrok pa postane svak oziroma evakinja svojih lastnih starih staršev in stric oziroma teta svoje lastne matere.

Možitev Zdenke Zikove

Dunajski »Morgen« od 23. septembra poroča, da se bo v kratkem vršila poroka Zdenke Zikove, članice Državne opere na Dunaju, s prof. Erikom Mellerjem, klavirskim virtuozom. Meller je na glaslo kot izvrsten pianist in je že dalj časa spremljal Zikovo na njenih koncertnih turnejah.

Križarka »Renown«

Anglija je poslala v Sredozemsko morje veliko število svojih ladij. Križarka »Renown«, ki jo vidimo na naši sliki, je ena največjih

Goljufija iz groba

Namestu pisem — dve prazni zalepki

Pred dnevi je izvršil samomor mlad dunajski advokat dr. Otto Schindler. Šel je v prostovoljno smrt zaradi finančnih težav, katerih se ni upal razplesti drugače kakor s klesavcem od življenja. Smrt dr. Schindlerja sama na sebi ni bila nič senzacionalnega. Senzacionalno je postalo zdaj to, da je skušal pokojnik potem, ko je ležal mrtev v zemlji, izsiliti večjo vsoto denarja.

Ob advokatu smrti so namreč našli dve pismi, o katerih je pokojnik določil, da se morata odpeljati na od njega napisani naslov, če se do gotovega datuma ne javi neki dunajski trgovec z 10 tisoč šilingov gotovine. In res, trgovec se je javil pri advokatu. Senzacionalno je postalo dan. Proti izročitvi 10 tisoč šilingov je dobil dve pismi, ki pa sta ga silno raz-

očarali, ko ju je odprl. Bili sta namreč prazni. Trgovec je spoznal, da je postal žrtev prevare, zato je pohitel brž k staremu pokojnega advokata in je zahteval nazaj izročeni denar. Stariš jo po kratkem obnavljanju trgovcu vrnilo vsoto, prizadejal pa se je kljub temu odločiti, da bo proti njim vložil tožbo.

A NEKDOTA

Angleškemu dramatik Johnsu, avtorju »Volpona«, je predložila neka angleška pisateljica svojo najnovejšo pesem v presojo. Da ti se zdela bolj duhovita, je pristavila besede: »Imam še več želez v ognju!« Johnson je prečital pesem in zapisal pod njo: »Položite tudi te verze k Vašim železom!«

VS AK DAN ENA

»Ljubček, pokaži, da si gentleman in ponudi svoj prostor gospe, ki stoji!«
(»Everbody's weekly«)

Usoda v diktatorjevi roki

Pisatelj Josef Randal, ki se med drugim bavi s čitanjem usode iz človeških rok, je imel v teku let priliko, da je bral usodo iz rok mnogih veličin. L. 1922. je napovedal na ta način bodočnost Mussoliniju. Tedaj mu je dejal, da bo uškal 54 let (italijanski diktator jih šteje danes 52), da bo dosegel v Italiji absolutno moč v teku enega leta in jo držal v svojih rokah 15 let. Šest mesecev pozneje je postal Mussolini diktator, kar bo ostal po Randalovi napovedi do l. 1937. Zanimivo je, da je Randal približno v istem času čital iz roke tudi abesinskemu cesarju. Dejal mu je, da bo v svojem 45. letu prišel v velike nevarnosti (Haile Selasij jih šteje sedaj 45), toda te nevarnosti bo prebil brez velike škode in bo vladal še dolgo in srečno.

K odstopu španske vlade

Lerroux, dosednji predsednik madridskega kabineta

Cepivo zoper prehlad

Glasilo Ameriške družbe za pospeševanje znanosti poroča o učinkih novega cepiva zoper prehlad. Ta serum so uporabljali najprej pri 46 osebah, ki so bile skrajno stalno prehlajene. Samo pri treh poekusnih osebah cepivo ni pokazalo nobene ga učinka, druge pa se med seboj silno niso več prehladile ali pa samo enkrat. Nato so cepili nadaljnjih 400 oseb in tudi v tem primeru so bili uspehi kaj dobri. Prehlade so pri njih znižali za 76 odstotkov. Serum pridelujejo iz bakterij, ki jih daje v hišah bolnikov s pljučnico, hripa ali katarjem.

Šestdesetletnica prof. Jagića

V nedeljo je obhajal šestdesetletnico rojstva znani dunajski internist, univ. prof. dr. Nikolaj Jagić, sin znanega slavista Vatroslava Jagića. Jubilar se je rodil v Berlinu, l. 1869 je postal zasebni docent za interno medicino na Dunaju, pozneje je prevzel na univerzi stolico prof. Ortnerja, kjer še danes predava z velikim uspehom. Prof. Jagić uživa na Dunaju splošen ugled kot učitelj, zdravnik in človek ter je kot izvrsten govtelj tudi velik prijatelj glasbe.

Nemčiji primanjkuje kovin

Društvo nemških časopisnih založnikov je pozvalo vse svoje člane, tiskarne in založnike, naj pregledajo svoje arhive. Poziv pravi, da ima gotovo vsaka tiskarna in vsako založništvo mnogo klišejev, ki jih ne potrebuje več in ki bi se dali preliniti. Nemčiji namreč nedostaja cina, svinca in bakra, pa bi ga lahko tudi na ta način dobila velike množine.

Stari čini v rdeči vojski

Rusija je uvedla v armado zopet stare čine od poročnika do generala, odnosno od kadeta do admirala. Poleg tega se bo podeljeval vrhovnemu poveljniku rdeče vojske naslov maršala.

